

Píseň: S292 - Blues nevěřícího Tomáše + **modlitba; Čtení:**
Gn 1, 24 - 2, 1

Milí přátelé,

minulý týden jsme se věnovali páté sloce písně stvoření světa: Živočichům vodním a létavcům. Lehce jsme také přetekli do dne šestého, kdy jsou odděleně stvořeni živočichové suchozemští.

Kromě jiného jsme se věnovali skutečnosti, že v křesťanském a židovském, protože biblickém, pohledu mají i zvířata duši. Stejně jako člověk. Také že pátý den zní požehnání tvorům létavým i vodním - zejm. proto, že právě tito živočichové byli a jsou dodnes démonizováni (žraloci) nebo zbožšťováni (Kež bych uměl létat jako orel...). Příčemž suchozemští tvorové toto požehnání neslyší.

Šestý den

Předposlednímu dni stvoření, který dnes začínáme, se budeme věnovat několikrát. Ne snad proto, že by člověk byl tak důležitý, ale protože nám Písmo říká velmi mnoho. Pro to, kolik problémů s námi je.

Jako základ zopakuji, co znělo i minulý týden: Člověku *není* věnován samostatný den stvoření. Je součástí stvoření „zemské zvěře“. Už to má čtenáře Písma trknout a vést k utlumení vlastního ega a pocitu důležitosti. Čímž biblická zvěst opět překračuje lidské kosmo- či anthropogonie. Bohužel, řada křesťanských výklady se snaží vnutit člověku opak. Totiž že člověk je „korunou stvoření“. To odmítejme jako zcela nebiblické a světské pojetí, které je „přizpůsobováním se tomuto věku.“ (Ř 12, 2)

Člověk však má posvátné, protože odlišné, místo ve stvoření: Slyší požehnání, narozdíl od „zemské zvěře“. Tedy je, stejně jako tvorstvo létající a vodní, upozorněn na to, jak snadno

je člověk démonizován i zbožšťován. Tomu zatím vzdorujeme jen velmi obtížně.

Člověk je také, narozdíl od *všeho* ostatního stvoření, stvořen s účelem, s cílem, s úkolem: Panovat/vládnout/spravovat (r-d-h!) ostatní živé tvory. Explicitně však nikoli nade vším či všechno! Vláda nad nebeskými tělesy, světlem a tmou, vodami i zemí - nic takového člověku svěřeno nebylo.

Poslední základní detail šestého dne: Stvoření člověka o nás hovoří jak o jednotlivci tak skupinově. Proto nejprve „učinme člověka“, avšak hebrejsky adama, což je pomnožný termín znamenající spíše „člověčenstvo“. A hned vzápětí „ať *lidé* panují¹“. Stejně i dál: „Bůh stvořil *člověka*,“ a hned vzápětí „jako muže a ženu *je* stvořil... požehnal *jim*, řekl *jim*...“ A tak dále.

Od počátku se tedy Hospodin obrací k člověku již vždy jako k jednotlivci i již vždy jako skupině. Velice pochopitelné a logické, ačkoli světský svět se tomu vyhýbá: Člověk je *již vždy* individuum se svou osobností, minulostí i budoucností. A zároveň je *již vždy* součástí společenství, společnosti, skupiny, obcenství. Židovství tento důraz podrželo, křesťanství je v něm spíše rozpačité až rozpolcené. Ke své hluboké škodě.

Bůh v plurálu

Často se lidé zarazí na tom, že Hospodin o sobě ve v. 26 hovoří v plurálu (učinme; naším...). Moudří a poučení vykladatelé správně odmítají, že by snad Bůh hovořil k nějakým nebeským zástupům (žádné nebyly v této písni nikdy stvořeny², natožpak před tímto dnem!). Někteří, snad ještě bláhověji, přinášejí nápad, že jde o narážku na Boží Trojici. To je nesmysl, protože nic takového Starý Zákon nikde nezná - a Píseň stvoření patří k mladším až nejmladším textům SZ.

¹ V hebrejském textu se sice zopakovaný podmět nevyskytuje, avšak sloveso je ve 3. osobě plurálu!

² Což je další rána pro nepoučené fundamentalisty, kteří chtějí tuto píseň či báseň stavět na roveň evolučním či jiným vědeckým teoriím vzniku světa.

Jako vždy je tedy pro nalézání pravdy dobré začít u fakt, nikoli u svých dojmů a názorů. Hospodin je v celé písni vždy popsán nikoli jako Hospodin (tedy j-h-w-h), nýbrž jako „Bůh“ (elohím³). Tento tvar je gramaticky plurálem, čímž legitimizuje užití také slovesa v plurálu.

Avšak v Bibli se toto děje jen zcela výjimečně (např. v Gn 11, 7). Tedy vždy jde o velice výjimečnou a zcela zlomovou událost. A taky že jo! Člověk je jako jediné stvoření stvořen k obrazu Božímu. A zmatení jazyků s následným rozptýlením je Boží zásah k naplnění Božího plánu zmíněného již v Gn 1, 28!

Tedy jde o vyjádření, že následující jednání je zcela výsostně v Boží moci a zároveň zcela zlomové, až podivné. Ale přitom naplněním Božího plánu spásy. Proč jsme k obrazu Božímu? Jakým způsobem? Proč si nerozumíme - lingvisticky i při rozhovoru stejným jazykem?

I tím však Písmo ukazuje odraz lidské zkušenosti, kterou zároveň překračuje v Božím evangeliu.

V jednoduchosti, avšak možná až přílišné, jde tedy o tzv. „plural maiestaticus“ - královský plurál. Tedy o formu, které užívají nejvýše postavení lidé, aby byla sdělena důležitost a výsostnost jejich postavení vzhledem k těm, kteří naslouchají.

Člověk - obraz Boží

Dnes první z velkých témat stvoření člověka - bytosti stvořené k obrazu Božímu. Začněme opět fakty, nikoli dějinami výkladu, subjektivními názory nebo zbožnými přáními.

Gn 1, 26 v ekumenickém překladu říká: „Učiňme člověka, aby byl naším obrazem, podle naší podoby.“ Kralický překlad se takřka neliší - jen hovoří o „podobenství“ místo o „podobě“. Stejně také ostatní překlady.

Hebrejské celem se s českým termínem „obraz“ v podstatě shoduje. Je užíváno pro reprezentace či podobnosti nějakého

³ Což je gramaticky plurál od singuláru él = bůh. Proto vlastně mluvit o „Bohu“ je od počátku hluboký jazykový problém, neboť hebrejšтина o tomto Stvořiteli hovoří v množném čísle - všude tam, kde je Stvořitel „označen“ jako elohím, nikoli j-h-w-h („Hospodin“).

subjektu. Avšak tohoto termínu je v SZ užíváno také pro modly. Což je snad srozumitelné - modly jsou právě proto problémem biblických náboženství, protože „zpodobňují“ božstva.

Hebrejšтина užívá několik různých termínů pro české „modla“, slovo celem je popisuje jako „reprezentanty božstva“. Což jsou ty předměty a činnosti, které zapovídá druhé slovo Desatera (Ex 20, 4-6).

Člověk je tedy jakýmsi způsobem „reprezentantem, dorazem, podobenstvím Hospodinovým“. Což je vlastně srozumitelné, zejména když přihlédneme k úkolu, který člověk má (Gn 1, 26b). A že máme žít ke slávě Boží, nikoli své.

Vykladači tuto obraznost či podobnost vykládají často jako podobnost duchovní. Protože zřetelně nemůže jít o podobnost formy. Ačkoli právě ona „podoba“, „podobnost“ či „podobenství“ (hebr. *dmút*) odráží obvykle právě podobnost formy! Avšak ze stejného důvodu nemůže jít ani o podobnost duchovní. Hospodin není omezen něčím tak omezeným, jako je duše nebo duchovno⁴. A to ani když s katolickou teologií přiřkneme duši jakousi nesmrtnost.

Starý ani Nový zákon totiž nezná rozdělení člověka na nějaké části. To je výsadou gnóze a dalších lidských systémů. Nejsme sešití Frankensteinové. Jsme *již vždy* jeden celek, který trpí, když přijde o svou část. Duše, mysl a tělo tvoří jeden celek, který potřebuje každou ze svou částí. Bez těla není duše ani mysl - bez materiálního nosiče to prostě nejde. Proto je tak důležité, že očekáváme a věříme „těla zmrtvýchvzkříšení“. Ačkoli i „tělo“, tedy jakýsi „nosič“ může Hospodin přeměnit v tajemné „duchovní tělo“ (soma pneumatikon - 1Kor 15, 44). Ačkoli vůbec netušíme, co by to mohlo být a jak by to mohlo fungovat.

Jde tedy snad o nějakou tajemnou jiskru, nějakou chasidskou šechínu, v nás, kterou musíme objevit - a tak objevit „Boha v sobě“? Ani tak tomu není. Bůh není skryt někde v nás. Proto se nikdo nerodí jako „v biblického Hospodina věřící“. Boha nenajdeme na dně své duše ani srdce. Tam můžeme „pouze“ najít

⁴ Což zve k otázce: Má Hospodin duši?

místo, které náleží právě a jen Bohu. A pak se Hospodinu přestat bránit a pustit si ho „k tělu“.

Nechme tedy opět promluvit biblického vyprávěče: Ž 8. Podobnost či obraz Boží v nás tedy není nějaká vlastnost, něco co „je tu, hle támhle“. Je v kapacitě k určitému jednání či rozhodnutí - stejně jako Boží království. Obraz Boží v sobě tedy uskutečňuje a aktualizuje ten, kdo si, dle Ž 8 a Gn 1+2, nejprve uvědomí svou ubohost (Ž 8, 5+Gn 2, 7). Po níž následuje přijetí a přiznání plné závislosti na Stvořiteli. Po kterých následuje nechápající vděčnost a úžas. Po nichž přichází pokorné přijetí Božího úkolu: Ujmout se svěřené vlády (r-d-h!), stát se správcem všeho na světě ke vznešenosti Božího jména.

Tedy nejde o žádný kód pro nějaké tajemné a magické schopnosti. Nejde o kód pro realizaci skrytého mocenského potenciálu. Jde o kód pro realizaci skrytého potenciálu pokorného pečujícího správce⁵. Proto je příběh Gn 3 tak chytlavý, mnohvrstevnatý, nezbytný pro pochopení Pravdy a tak strašidelně trefný...

A s Genesí dodejme, že tento úkol Hospodin svěřil ne jen muži, ani jen ženě. Ale *již vždy* oběma společně. I proto je v Gn 1, 27 znovu a znovu zmíněno, že jsme stvořeni, „abychom byli obrazem Božím“. Jak daleko však člověk padl od Boží milosti a moudrosti...

Dodejme, že tomto verši se však také vrací naše podobnost zvířectvu, neboť nás nestvořil „jako muže a ženu“ (hebr. iš ú-íššá), nýbrž jako „samce a samici“ (hebr. zerech ú-nkeve).

Důsledky

Člověk tedy nedisponuje nějakou „božskostí“. Disponujeme pouze potencialitou naplnit, k čemu jsme byli stvořeni - jako vše stvořené (světlo, země, slunce...). Ekumenický překlad toto ve svém překlado-výkladu zdůrazňuje („aby byl...“), ačkoli hebrejšťina takto komplikovaně tento oddíl nestaví. Starý zákon

⁵ Jak jej známe z příkladu Ježíše Krista. Jak známe jeho opak z Gn 3. Hezkým příkladem je však také příběh „Muž, který sázel stromy“ - vše doporučuji!

se nebojí předložit Boží pravdy a „nechť ctěný čtenář laskavě pochopí sám.“ Tedy že je naše vina, jak vypadá lidská část světa současného, minulého a budoucího. A přitom bývalo tak snadné naplnit Boží vůli. Dnešní obtíž je tak i v tisíciletích (milionech?) let lidské vzpurnosti, sobectví a přizpůsobování dobrého světa svému lidskému obrazu.

Člověk je tedy stvořen již vždy k volbě: Sloužit Stvořiteli nebo si na něj hrát - tím, že místo správy světa si ho přizpůsobujeme. Věřit Stvořiteli nebo čemukoli jinému. Postavit svůj život na důvěře Stvořiteli nebo čemukoli jinému. Jakou z těchto tvou možností si člověk obvykle vybírá, dobře víme. A Písmo také - proto vzápětí následuje příběh Gn 3.

Avšak potencialita a možnost volby dobré a správné (srv. Dt 30, 15 - dobro a život X zlořečení a smrt) trvá. Obraz Boží nepomíjí s tisíciletími vin, hříchu, vzpurnosti a zla.

Druhým důsledkem je, že toto „pozvání k naplnění své podstaty“ je určeno pro samce i samici druhů homo. Ani samec sám ani samice sama svou podstatu, smysl a určení nemohou naplnit. Ale i to dobře víme z lidských zkušeností.

Závěr

Do Těla Kristova lidé většinou přicházejí hledat smysl života. To proto, že ho tu skutečně lze nalézt. Ten původní, Stvořitelem zamýšlený, jediný skutečný, neiluzorní smysl. Jinde lze nalézt jen jeho odlesk, iluzi či náhražku. Ne náhodou i sociologické studie dokazují, že nejspokojivějšími povoláními jsou kněz (1. místo!) či povolání pečovatelská. I proto jsou v nás obsaženy také pečovatelské instinkty, a máloco nás uspokojuje tak jako správa, péče a bohužel také vláda v mocenském až despotickém slova smyslu.

Smyslem lidského života tedy je vláda, panství, správa světa. Tím naplnujeme svou stvořenou podstatu - že jsme k obrazu Božímu.

Co to však znamená a co ne, jestli to nejsou příšli násilné termíny, tomu se budeme věnovat až příště.

Píseň: S109 - Amazing Grace + Modlitba Páně
Rozhovor